

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

בעקבות לוחמים

סיור רגלי בדרכי חטיבה 55

ליקט וערך: נעם תמיר

31.3.2021

נקודת התחלה – גבעת התחמושת

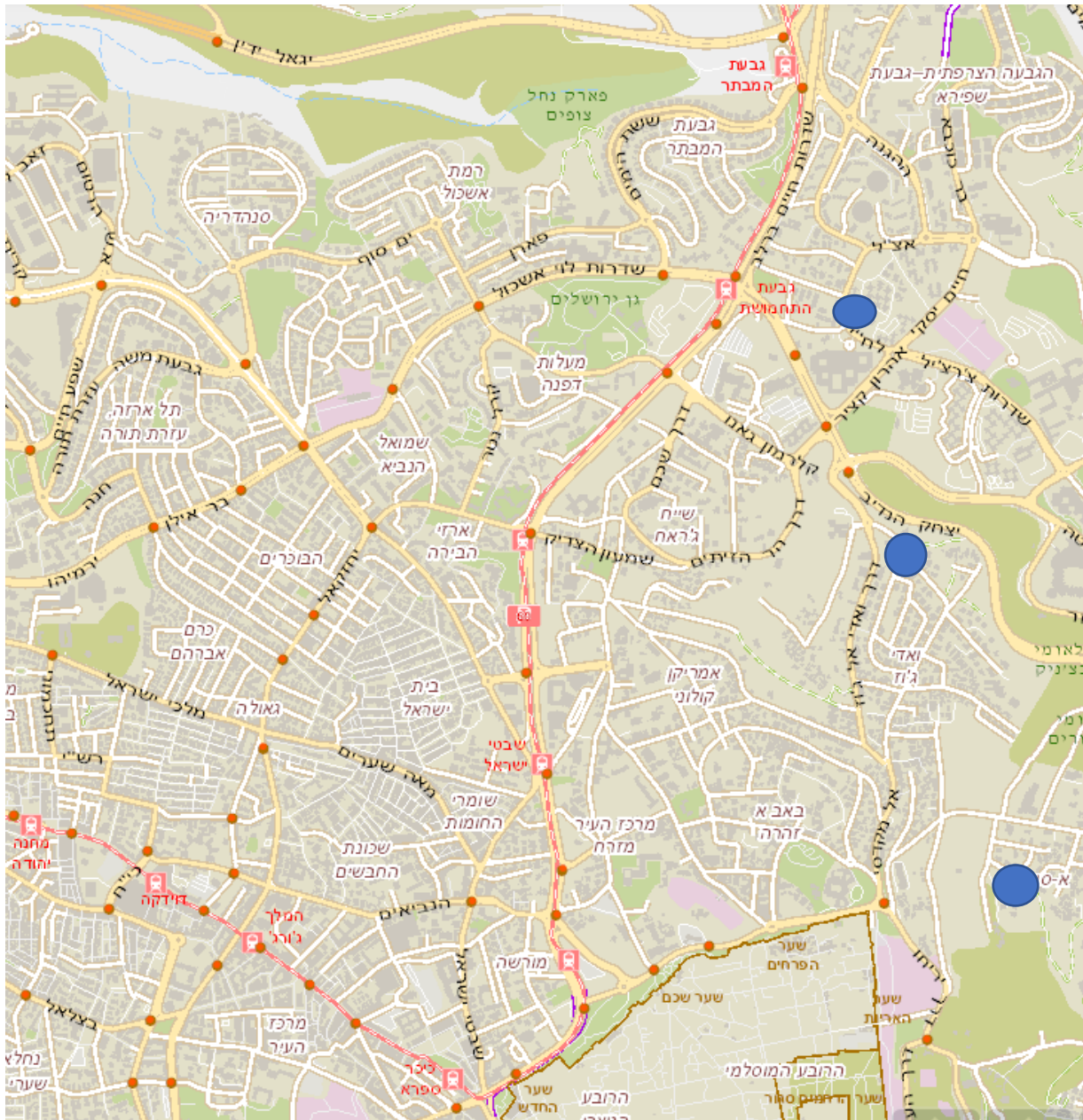
נקודת סיום – מוזיאון רוקפלר

שרותים – בנקודת התחילה

מים – בנקודת התחילה

פירוט המסלול – יציאה מגבעת התחמושת, מעבר באתר המנציח את שיירת הדסה והמשך למוזיאון רוקפלר.

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

מדור חינוך – לאנשי חינוך והדרכה: <http://www.kkl.org.il/youth-and-education>

חלון ירוק – אתר קק"ל לצעירים: <http://www.greenwin.kkl.org.il>

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

כללי

חטיבה 55 (במלחמת יום הכיפורים - חטיבה 247, מאוחר יותר חטיבה 623), המכונה גם "עוצבת חוד החנית" ו"המרכזית", בשל שייכותה לפיקוד המרכז, היא חטיבת צנחנים במילואים, שהוקמה רשמית בשנת 1966. החטיבה כפופה לעוצבת האש.

החטיבה נטלה חלק במלחמות ישראל מעת הקמתה. במלחמת ששת הימים, נטלה החטיבה חלק מרכזי בקרב על ירושלים. במהלך מלחמת ההתשה, השתתפה החטיבה באופן אינטנסיבי בלחימה, במרדפים בבקעת הירדן ובתפיסת קו על גדות תעלת סואץ. במלחמת יום הכיפורים, צלחה את תעלת סואץ מבצע אבירי לב, (וניהלה קרבות להרחבת ראש הגשר בגדה המערבית, במסגרת אוגדה 143. במלחמת לבנון הראשונה, השתתפה החטיבה בקרבות בגזרה המזרחית. החטיבה נטלה חלק גם במבצע חומת מגן, במלחמת לבנון השנייה ובפעילות בט"ש לאורך גבולותיה של ישראל. החטיבה מונה 4 גדודים: 7063, 9264, 9150 וגדס"ר.

קרבות החטיבה בירושלים במלחמת ששת הימים

לקראת מלחמת ששת הימים חטיבה 55 הייתה מיועדת לצנוח באל עריש שבצפון מצרים על מנת לעזור לאוגדת טל. למבצע זה התאמנה החטיבה שבועיים. כאשר ב-5 ביוני, ביום הראשון למלחמה הצליח חיל האוויר במשימתו ואוגדת טל התקדמה במהירות התברר שאין בחטיבה צורך. בשעה 14:30 אותו יום התקבלה פקודה לעלות לירושלים לתגבר את הכוחות של פיקוד המרכז. המשימה הייתה להדוף את מתקפת הצבא הירדני, בין היתר בהר הצופים, להגדיל את שטחה של ירושלים העברית ואם יתאפשר - אף לכבוש את העיר העתיקה.

שלושת גדודיה של החטיבה התחלקו לשלוש משימות. גדוד 66 בפיקודו של יוסי יפה נשלח לכבוש את הציר העירוני באזור שכונת פאג"י, השתלטות על השטח ששולט מצפון על ואדי ג'וז מצפון ומלון אמבסדור, וכוננות לכיבוש הר הצופים ואולי אף העיר העתיקה. משימתו של

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

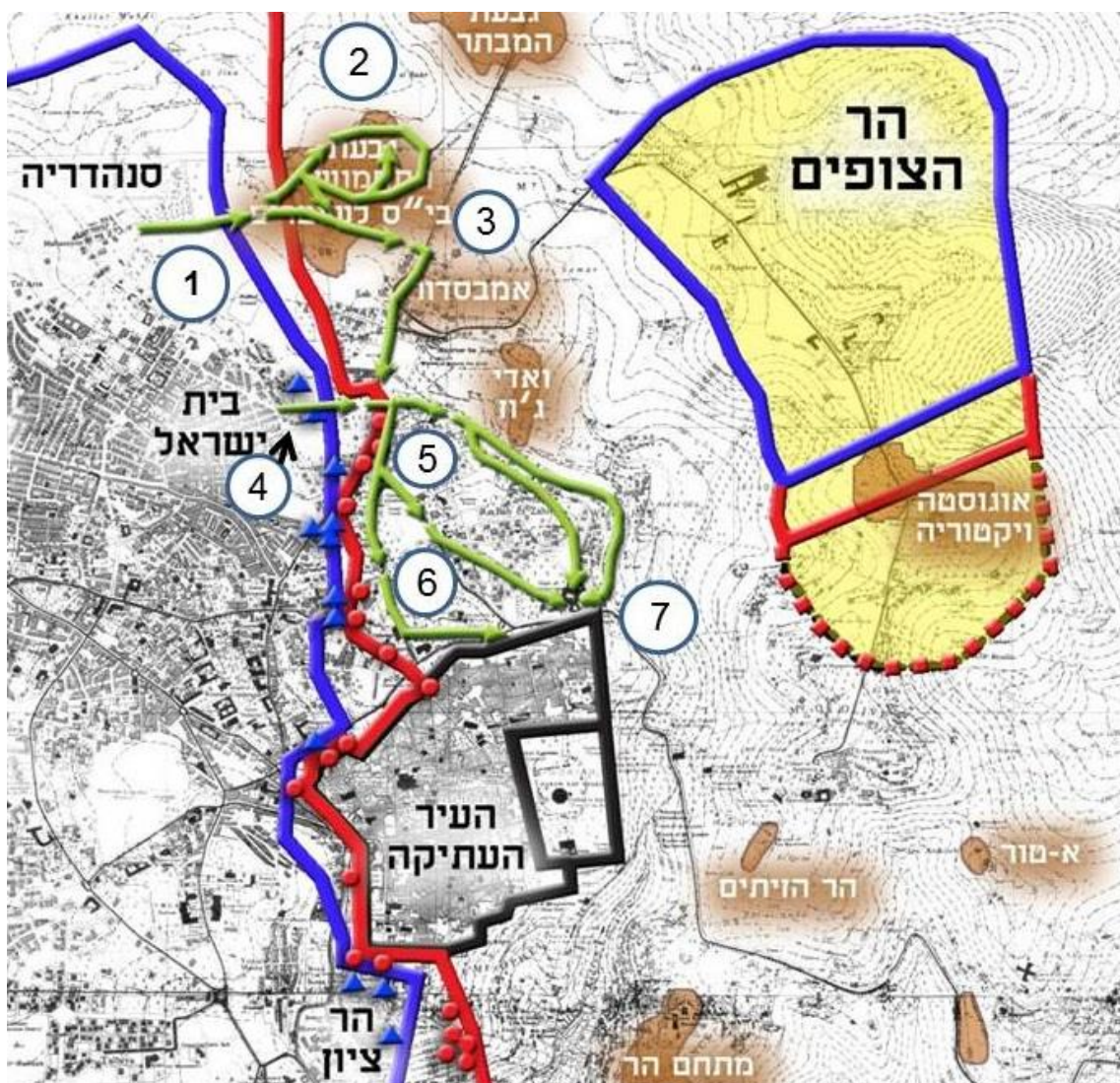
מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

גדוד 71 בפיקודו של עוזי עילם הייתה לפרוץ באזור בית החרושת לבלוקים ליד מעבר מנדלבאום, להתקדם לשכונת ואדי ג'וז, לטהר את השכונה האמריקאית ושכונת באב א-זהרה ולחסום את הציר המוביל לרמאללה מצפון ולדרך יריחו ממזרח. המשימה (הראשונית) של גדוד 28 בפיקודו של יוסי פרדקין הייתה לשמש ככח עתודה.

קרבות בירושלים נפלו 97 לוחמים מהגדודים, הסיירת, מפקדת החטיבה והיחידות החטיבתיות האחרות. 26 עיטורים ועוד צל"שים רבים הוענקו לחייליה על ידי הרמטכ"ל ובהם עיטור הגבורה לסגן מרדכי פרידמן. במיוחד התפרסם הקרב על גבעת התחמושת בזכות שירו של יורם טהרלב "גבעת התחמושת", "אף על פי שתיאור הקרב בשיר אינו נאמן למציאות. ל-15 מלוחמי הקרב הוענקו צל"שים, בהם גם איתן נאווה שנפל בקרב ועוטר מאוחר יותר בעיטור הגבורה, הוא "איתן" הנזכר בשיר.

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

ההבקעה של חטיבה 55, 5 ביוני 1967.

המפה: יוסי לנגוצקי (אל"ם מיל.), מפקד הסיירת הירושלמית, 1967.
מספרים במפה -

1. 2:15 גודל מתחיל בפריצה

2. פלוגות ג' וב' כובשות את גבעת התחמושת, עד שעה 5:15.

מדור חינוך - לאנשי חינוך והדרכה: <http://www.kkl.org.il/youth-and-education>

חלון ירוק - אתר קק"ל לצעירים: <http://www.greenwin.kkl.org.il>

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

3. פלוגות א' וד' מטהרות את אזור הפריצה, ומתקדמות דרומה עד מלון אמבסדור
4. 2:30 גדוד 71 מתחיל בפריצה מצפון לשער מנדלבאום
5. לאחר הפריצה של פלוגה ב' מטהרת פלוגה ג' את האזור. פלוגות א' וד' כובשות את שכונת ואדי אל ג'וז והשכונה האמריקאית
6. גדוד 28 עובר דרך נקודת הפריצה של גדוד 71, ופונה דרומה. פלוגות א' וד' כובשות את דרך שכם עד החומה
7. פלוגה ד' והפלוגה המסייעת של גדוד 71, יחד עם הסיירת החטיבתית וסיירת חטיבה 80, כובשות את מוזיאון רוקפלר

הקרב על גבעת התחמושת

בתחילת שנות ה-30 של המאה העשרים, בתקופת המנדט, בנו הבריטים את "בית הספר לשוטרים" בצפון ירושלים (כיום בתחומי השכונה מעלות דפנה). התחמושת שאוחסנה בגבעה הסמוכה, העניקה לה את שמה "גבעת התחמושת" ("Ammunition Hill") "במהלך מלחמת העצמאות, ב-19/5/48, כבשו הירדנים חלקים מאזור צפון ירושלים, לרבות בית הספר לשוטרים וגבעת התחמושת. כתוצאה ממלחמת העצמאות, נחצתה ירושלים למשך 19 שנים לשתי ערים נפרדות - ישראלית וירדנית. בין שני חלקי העיר החצויה הפריד קו גבול שניקרא "הקו העירוני", מגבעת התחמושת בצפון עד מנזר מר אליאס בדרום ירושלים, שלאורכו נמתחו גדרות תיל הוטמנו מוקשים ונבנו עמדות צבאיות. העיר העתיקה נותרה בשטח ירדן. הר הצופים הפך למובלעת ישראלית, ושמרו עליו 120 חיילי צה"ל הלבושים כשוטרים. אחת לשבועיים הוחלף מחצית הכוח השווה בהר בעזרת "השיירה הדו-שבועית". כדי למנוע את ישראל מלחבור למובלעת הר הצופים ולנתק אגב כך את כביש ירושלים המזרחית-רמאללה, בנו הירדנים שלושה מוצבים מבוצרים: מתחם בית הספר לשוטרים-גבעת התחמושת, מוצב גבעת המבצר ומוצב הגבעה הצרפתית. על מתחם בית הספר לשוטרים-גבעת התחמושת הגנה פלוגת חיל רגלים ירדנית מוגברת (כ-150 לוחמים) מגדוד אל-חוסין.

מדור חינוך – לאנשי חינוך והדרכה: <http://www.kkl.org.il/youth-and-education>

חלון ירוק – אתר קק"ל לצעירים: <http://www.greenwin.kkl.org.il>

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

בבוקר ה- 5 ביוני 1967 פרצה מלחמת ששת הימים. ניסיונות מדיניים מצד ישראל להימנע ממלחמה עם הירדנים כשלו. חוסיין, מלך ירדן, הורה לצבאו לפתוח באש לאורך הקו העירוני. לרשות פיקוד המרכז בירושלים וסביבתה עמדו 3 חטיבות מילואים שנסתייעו בגדוד ארטילריה, גדוד שריון פיקודי (גש"פ) וחיל האוויר. חטיבת ירושלים (16), בלמה מתקפה ירדנית בדרום העיר וכבשה את גזרת ארמון הנציב - מוצב הפעמון, תוך שהיא מנתקת את כביש מזרח ירושלים-בית לחם. חטיבת שריון הראל (10), פעלה מצפון מערב לעיר בכיוון רכס נביא-סמואל תוך ניתוק ציר ירושלים-רמאללה. חטיבת הצנחנים (55), הייתה אמורה לפעול בחזית המצרית, אך מכיוון שכוחות צה"ל התקדמו במהירות בחזית זו, הופנו הצנחנים ברגע האחרון לירושלים. על החטיבה הוטל להבקיע את הקו העירוני בצפון ירושלים כדי ליצור בסיס לחבירה עם הר הצופים ולשחרור העיר העתיקה. בליל ה-5/6 ביוני 1967 פרצו גדודים 28 ו-71 את הקו העירוני באזור נחלת שמעון. גד' 66 פרץ את הקו העירוני מול בית הספר לשוטרים. בגבעת התחמושת נערך קרב עקוב מדם. בבוקר ה- 7/6/67 כבשו חיילי צה"ל את העיר העתיקה. מוטה גור, מח"ט הצנחנים, דיווח: "הר הבית בידנו" - העיר החצויה חוברה לה יחדיו.

פירוט -

ב-6 ביוני בשעה 2:15, אור ליום שלישי, החל צה"ל בריכוך ארטילרי על בית הספר לשוטרים וגבעת התחמושת, בנוסף לירי טנקים. בשעה 2:30 החלה פלוגה ד' של גדוד 66 בפריצה. הפריצה התעכבה עקב גילוייה של גדר תיל שלא הייתה ידועה לכוח הפורץ, ולאחר מכן ספגה הפלוגה אש כבדה מארטילריה ונשק קל. לאחר הפריצה של פלוגה ד' עברה פלוגה ב' בפריצה, וחייליה החלו להיכנס לתעלות הקשר הצרות שהובילו לבית הספר לשוטרים. הצנחנים הצליחו לחדור לתוך מבנה בית הספר לשוטרים ללא קשיים מיוחדים, מאחר שחיילי הלגיון הערבי נטשו את המבנה מיד עם תחילת ההרעשה ונסוגו אל תוך מוצב גבעת התחמושת. מוצב סמוך מדרום, מוצב "המטלית הצהובה", נכבש אף הוא ללא התנגדות מיד לאחר מכן, אף הוא מכיוון שגם חייליו נסוגו לתוך הגבעה. פלוגה ב' המשיכה בכיבוש התעלות המובילות למוצב גבעת התחמושת והבונקרים שבדרכה. הפלוגה מילאה את משימתה, והמ"פ הודיע למג"ד שהוא שולט על הכניסה המערבית למוצב. כוח הטנקים חדר

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

אל חצר בית הספר לשוטרים, משם פנו שני טנקים דרומה, לעבר דרך שכם, בעוד שאר הטנקים עוכבו על מנת לשמש חיפוי לכוח הפורץ לגבעה לכיוון מוצב גבעת המבתר. פלוגה ג' של הגדוד הסתערה על גבעת התחמושת עצמה. המוצב הירדני, שנקרא בפי מגינו "תל אל מודורה", הגבעה העגולה, היה מוקף בתעלות קשר שנחפרו בצורת פעמון, הפתוח לכיוון דרום. מפקד הפלוגה חילק את כוחו לשלושה, כשכל כוח נועד לטהר תעלה אחת: המזרחית, המרכזית והמערבית. כבר מתחילת הקרב ספגו המסתערים אש כבדה, ובגללה טעו מפקדי הכוחות: שני כוחות משנה נכנסו לתעלה המזרחית ואחד לתעלה המרכזית, ואילו התעלה המערבית נותרה ללא פגע. בתחילה הייתה ההתקדמות קלה, והדיווחים מהמחלקה בתעלה המרכזית יצרו אצל מפקד הפלוגה את הרושם המוטעה שההשתלטות על הגבעה תהיה קלה ולא יהיה צורך בסיוע מפלוגה אחרת. תמונת הקרב הזו הייתה מוטעית; המ"פ לא הבין שטרם התרחשה ההיתקלות עם הכוח העיקרי במוצב. הוא דיווח למג"ד כי די בכוחו שלו בלבד להכרעה מהירה של מוצב גבעת התחמושת, והמג"ד הסיק מדיווח זה כי ניתן להמשיך במשימה הבאה - היאחזות במלון "אמבסדור". הוא הורה לפלוגות א' ו-ד' להמשיך לכיוון המלון, שהיה על גבעה השולטת על מבואות שכונת שיח' ג'ראח. ואולם, כאשר הגיעו הצנחנים לחלקה הצפוני של הגבעה החלה תמונת הקרב להשתנות. הכוח שלחם בתעלה המרכזית נתקל בהתנגדות קשה ונחשף גם לאש הלוחמים הירדנים שבגבעת המבתר. הכוח ספג אבדות רבות, והפלוגה התפוררה למעשה. מפקד פלוגה ג' הבין שמצב פלוגתו חמור, והודיע על כך למפקד הגדוד. התגבורת הראשונה שנשלחה לעזרה הייתה מחלקה מפלוגה א', שכזכור המשיכה הלאה לכיוון שיח' ג'ראח. מחלקה זו נכנסה לתעלה המזרחית והמשיכה צפונה עם שרידי פלוגה ג', בלחימה איטית מול התנגדות עזה בחלקה הצפוני של התעלה ההיקפית. במקביל הורה המג"ד לפלוגה ב' להיכנס לגבעה. מפקד הפלוגה חילק את כוחו לשניים: הוא עצמו התקדם בתעלה המרכזית וחבר למפקד פלוגה ג', ואילו סגנו התקדם בתעלה המערבית. תגבורת נוספת הייתה שני טנקים שהגיעו לגבעה. היו אלה הטנקים אשר ריתקו קודם לכן באש את מוצב גבעת המבתר והופנו עתה על ידי הסמג"ד לגבעת התחמושת. אש הטנקים הצליחה למוטט את הבונקרים הירדניים שעוכבו את ההסתערות על מרכז הגבעה עד אז, וכוחות המשנה השונים החלו להתקרב לנקודת מפגש אחת, ליד "הבונקר הגדול".

מדור חינוך – לאנשי חינוך והדרכה: <http://www.kkl.org.il/youth-and-education>

חלון ירוק – אתר קק"ל לצעירים: <http://www.greenwin.kkl.org.il>

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

בשעה 5:15 לפנות בוקר פוצץ הבונקר, ובכך תמה עיקר הלחימה. הכוח על הגבעה היה עדיין נתון לאש מגבעת המבתר, אש שהופסקה רק בצהריים כאשר כבשה חטיבת הראל את המוצב.

כאמור לעיל, שתי הפלוגות האחרות של הגדוד, פלוגה א' ופלוגה ד', המשיכו עד דרך שכם, וכבשו את הצומת האסטרטגי של שייח' ג'ראח. הגדוד השלים את משימתו עד השעה 5:15, שעת תום הקרב בגבעת התחמושת. ירושלים המזרחית נותקה מצפון (בנוסף להתמקמות חטיבת הראל מצפון לירושלים, כאמור לעיל), ולמעשה נוצר קשר עם הר הצופים. 36 צנחנים נהרגו בקרב, מהם 21 בגבעת התחמושת ו-14 בשלב הפריצה. עשרות רבות נפצעו. כמעט כל הכוח הירדני שהיה במוצב נהרג בקרב - כ-70 חיילים ירדניים.

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

מדור חינוך – לאנשי חינוך והדרכה: <http://www.kkl.org.il/youth-and-education>

חלון ירוק – אתר קק"ל לצעירים: <http://www.greenwin.kkl.org.il>

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

אנדרטת שיירת הדסה

אנדרטת הע"ח – שיירת הדסה במפגש הרחובות שמעון הצדיק ודרך הר הזיתים.

על הר הצופים שכנו האוניברסיטה העברית ובית חולים הדסה.

ראשיתה של האוניברסיטה העברית וראשית סיפורו של הר הצופים במאה ה-20

- ב-1914 רוכש ד"ר רופין, מנהל המשרד הארץ-ישראלי של ההסתדרות הציונית מעורך דין אנגלי, סר ג'ון היל, את אחוזתו שעל פסגת הר הצופים (הרכישה נעשתה ע"י י.ל. גולדברג הנדיב הבלתי ידוע מרוסיה, שתרום את השטח להסתדרות הציונית) כדי להגשים את חזון הקמת "בית מדרש התורה, החכמה והעבודה בארץ ישראל", חזון שהועלה ע"י פרופ' שפירא בקונגרס הציוני הראשון בבזל-1897.
- ב-1918 מונחות 13 אבני היסוד לבניין האוניברסיטה בנוכחות הגנרל אלנבי.

באפריל 1925, ז' ניסן תרפ"ה, מתקיים על ההר טקס הפתיחה של האוניברסיטה, בהשתתפות 5000 חוגגים: קשישים, צעירים, ילדים ונשים, ה"מעפילים" להר "עוד בטרם יעלה השחר". כשעולה לבמה הלורד בלפור הישיש "פורץ גל תשואות ממושך". אל הבמה עולים הנציב העליון סר הרברט סמואל, ד"ר חיים ויצמן, נחום סוקולוב ועמם גם הסופרים ביאליק ואחד העם. הרב הראשי לישראל הרב קוק נושא את "נאום הר הצופים".

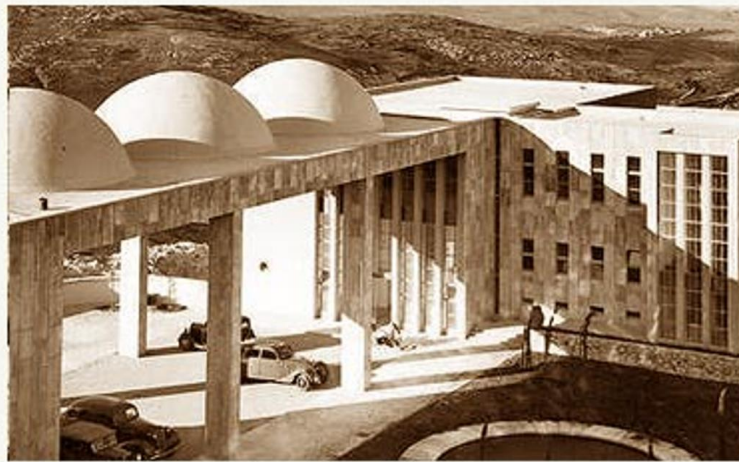

מדור חינוך – לאנשי חינוך והדרכה: <http://www.kkl.org.il/youth-and-education>

חלון ירוק – אתר קק"ל לצעירים: <http://www.greenwin.kkl.org.il>

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

בשנת 1939 הוקם בית החולים הדסה, ההופך את הר הצופים למתחם "רוחני ורפואי" שאין שני לו במזרח התיכון.

הדרך אל ההר עד 29.11.47 -

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

לפני הכרזת האו"ם עלו להר שיירות בלתי משוריינות של אוטובוסים "המקשר"

שיירה להר הצופים

אחרי כ"ט בנובמבר, בגלל המעבר בשכונות ערביות החלו הבריטים לאבטח את השיירות העולות להר הצופים.

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

עד 4 למרץ 48 ליוו הבריטים את השיירות שעלו להר באוטובוסים
בלתי משוריינים ואז עברה האחריות לאבטחה ל"הגנה"

שוטרים בריטיים מלווים שיירה להר הצופים

מאז הכרזת האו"ם על הקמת המדינה נמצא **ההר במצור**. אנשי סגל האוניברסיטה וביה"ח, בסיוע כוח של ההגנה, מבצרים את ההר, מגדרים אותו, זורעים סביבו מוקשים ומקיימים שיגרת שמירה על ההר ומתקניו. רוב ציוד ביה"ח והאוניברסיטה על מעבדותיה וספריותיה מועברים למערב ירושלים בשיירות של משאיות המלוות במשוריינים. בשיירות אלה מבצעים גם סבב של החלפת לוחמים ואנשי צוות האוניברסיטה וביה"ח הדסה. שיירה אחת- **שיירת הדסה** - שהעלתה להר רופאים ואחיות, הותקפה על ידי פורעים ערביים וכל נוסעיה נשרפו (הספור המלא בשקופית הבאה).

10

מדור חינוך – לאנשי חינוך והדרכה: <http://www.kkl.org.il/youth-and-education>

חלון ירוק – אתר קק"ל לצעירים: <http://www.greenwin.kkl.org.il>

טבח שיירת הדסה

מתחילת 1948 הולך ומתערער מצב הביטחון בהר. אוטובוס של הדסה מותקף מהמארב ועשרה נוסעים נפצעים ומואץ פינוי האוניברסיטה והדסה לירושלים המערבית. בעקבות חיסולו של עבד אל קדר אל חוסייני ב- 8 לאפריל בקסטל ופעולת האצ'ל בדיר יאסין ב- 9 לאפריל מתארגנת פעולת נקם ערבית המכוונת אל שיירת הרופאים והאחיות העולה להר הצופים. ב- 13 לאפריל -חודש לפני הכרזת המדינה, מותקפת שיירת הדסה. 78 רופאים, אחיות ואנשי סגל נשרפו בתוך האוטובוסים (כולל אחד שזוהה מאוחר יותר). הכוחות הבריטיים שפטרלו במשוריינים בכביש המקביל וחיילים בריטיים רבים חזו ב"הצגה" מקרוב, ולמרות בקשות ההגנה וזעקות הנשרפים סרבו להתערב. ההתקפה נמשכה כ- 7 שעות ולפנות ערב נותרו רק שרידים חרוכים של האוטובוסים, המשוריין והאמבולנס. אחד הניצולים ד"ר מטות, הצליח להיחלץ פצוע מהטבח בנוסעי האמבולנס, והגיע בזחילה על פני עשרות מטרים לבית אנטוניוס, מקום בו ישבה הפלוגה הבריטית. את הסיפור המפורט אותו סיפר ד"ר מטות אפשר לקרוא בספר "הר הצופים".

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

אנדרטת הע"ח הוקמה סמוך למקום המארב שהוצב לשיירת "הדסה" והיא מספרת את סיפור השיירה. כאשר קרבה השיירה לעיקול הכביש במעלה הדרך, הופעל מטען חומר נפץ כבד והשיירה נעצרה. אז נפתחה אש כבדה לעבר הרכבים מכיוון ביתו של המופתי. לרוחב הכביש, חפרו התוקפים תעלה, כך שהשיירה לא יכלה לפרוץ קדימה. שלוש משאיות, אמבולנס אחד ומשוריין הליווי סבבו לאחור והצליחו לחזור לעיר העברית. שאר כלי הרכב – המשוריין הקדמי, האמבולנס שבו ישב ד"ר יסקי ושני האוטובוסים – נותרו לכודים בכביש. יסקי וחבריו נעלו את דלתות הרכבים והמתינו להגעת סיוע. במטה ההגנה בירושלים קיוו כי הבריטים, שעדיין שלטו ביטחונית בעיר, ישלחו כוח חילוץ, אך הבריטים פעלו באטיות מרגיזה. כוח חיל רגלים בריטי מובחר ששכן באוגוסטה ויקטוריה, הסמוכה לבית החולים "הדסה", סירב להתערב. מאוחר יותר, ניסה קצין בריטי צעיר בשם צ'רצ'יל לסייע לשירה. הוא ביקש ממגני השיירה לעזוב את כלי הרכב הבוערים ולצאת מן המקום בליווי חייליו. אנשי השיירה סירבו לתת אמון בבריטים שכן באירועים קודמים הסגירו הבריטים יהודים לידי

<http://www.greenwin.kkl.org.il> חלון ירוק – אתר קק"ל לצעירים:

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

הערבים. משהחלו חייליו להיפגע, נטש הקצין הבריטי את השיירה. בשעות הצהריים, יצאו כוחות של ההגנה לסייע ללכודים וניהלו קרב יריות עם הכנופיות. בינתיים, הצליחו התוקפים הערבים להצית את האוטובוסים ולפגוע במרבית הלכודים.

שרידי השיירה לאחר ההתקפה

רק בשעה 1530, הופיעו כוחות בריטים גדולים והחלו לפזר את ההמון הערבי. זה היה מאוחר מדי עבור נוסעי השיירה. 78 מהם מצאו את מותם. ההרוגים היו רופאים ואחיות, אנשי מחקר וסטודנטים, אנשי ארגון ההגנה שליוו את השיירה וכן ד"ר יסקי, מנהלו האגדי של בית החולים "הדסה", ורעייתו. ד"ר יסקי הובא למנוחת עולמים בבית הקברות בסנהדריה.

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

הקרב על מוזיאון רוקפלר

גדוד 28 המתין בשכונת שמואל הנביא כעתודה חטיבתית, בהמתנה להשלמת ההבקעה של גדוד 71. במהלך ההמתנה ספג הגדוד הפגזה קשה ולפלוגה ד' היו נפגעים רבים. במהלך ההפגזה נשכב החובש שלמה אפשטיין על החייל הפצוע שבו טיפל, שלמה חגואל, ובכך הציל את חייו של חגואל במחיר חייו שלו.

למרות זאת, החל הגדוד את המתקפה בשעה 3:30 לפנות בוקר, דרך הפירצה שהבקיע גדוד 71. פלוגה א' של הגדוד הובילה את ההתקדמות, וכבר בשלב הראשון נקלעה לקרב קשה באזור "הבית השרוף", שכבר נכבש על ידי גדוד 71; לוחמים ירדנים שנטשו את הבית לאחר הקרב עם פלוגה ג' של גדוד 71 שבו אליו, ובקרב הקשה שהתפתח ספגה פלוגה א' נפגעים רבים. מפקדת החטיבה הורתה לפלוגת הטנקים מגדוד השריון הפיקודי שהמתינה עד שלב

מדור חינוך – לאנשי חינוך והדרכה: <http://www.kkl.org.il/youth-and-education>

חלון ירוק – אתר קק"ל לצעירים: <http://www.greenwin.kkl.org.il>

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

זה ליד מלון "אמבסדור" לנוע דרומה ולסייע לגדוד 28. הופעתם של הטנקים שינתה את המצב: האש הירדנית התרכזת בהם, מחד, ועוצמת האש של השריון הייתה משמעותית מאוד כנגד האש הירדנית.

על פי התוכנית המקורית אמור היה הגדוד לנוע לאורך רחוב צלאח א-דין, הנמשך ממזרח לדרך שכם. דרך שכם הייתה למעשה הצד הירדני של הקו העירוני, והמטרה הייתה להימנע מלחימה ישירות בעמדות שבקו זה. ואולם, בלהט הלחימה טעו הצנחנים והמשיכו בדרך שכם עצמה. הלחימה הייתה מבית לבית, כאשר הלוחמים הירדניים נלחמים מעמדות מבוצרות היטב שהוכנו מראש. גם בגדוד וגם במטה החטיבה לא הבחינו בטעות של הגדוד, וגם כאשר דיווח המג"ד שהוא נלחם בבניין ימק"א לא הבינו במטה החטיבה את הטעות.

בשעה 6:00 בבוקר הצליחה פלוגה א' להשתלט על צומת הרחובות שמדרום לבניין ימק"א והקונסוליה האמריקאית ונעה עוד דרומה. כחצי שעה לאחר מכן נתקלה הפלוגה בעמדה מבוצרת היטב שחסמה את המשך המעבר; העמדה הייתה ממוקמת בקצה סימטה שפנתה מערבה מדרך שכם, ונקראה לאחר מעשה "סמטת המוות". שלושה מלוחמי הפלוגה נהרגו בניסיון לכבוש את הסימטה, ללא הצלחה. פלוגה ג', שהחליפה את פלוגה א' בחוד בשלב זה, ניסתה גם היא, ושניים מאנשיה נהרגו גם הם בקרב. העמדה בסימטה עיכבה את התקדמות הגדוד למשך כשעתיים, והירדנים הוכנעו רק לאחר שטנק מ"פ השריון הצליח לפגוע בה והשמידה. תמונת סמטת המוות -

עם מעבר הסימטה היו הצנחנים סמוכים מאוד לחומת העיר העתיקה, והחלו להיפגע מאש החיילים הירדניים שעל החומה. המג"ד עם פלוגה ג' נע דרך בית הקברות א-סהירה, מצפון

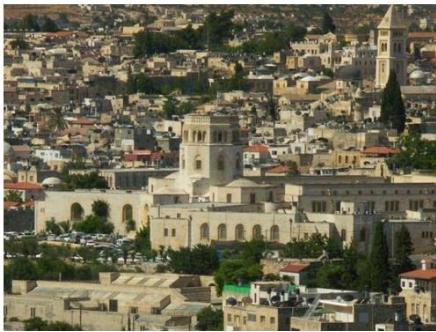
מדור חינוך – לאנשי חינוך והדרכה: <http://www.kkl.org.il/youth-and-education>

חלון ירוק – אתר קק"ל לצעירים: <http://www.greenwin.kkl.org.il>

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

לחומה. פלוגה ג' כבשה את קצהו של רחוב צלאח א-דין, והתמקמה במלון "ריבולי", מול שער שכם. פלוגה א' והטנקים נשארו בקצה דרך שכם, מול החומה. הפלוגה המסייעת של גדוד 28 לא טעתה בדרכה; הפלוגה עלתה על רחוב צלאח א-דין, נעה עליו והגיעה עד למוזיאון רוקפלר, אותו כבשה לאחר קרב קצר. כוח שהיה מורכב מחיילי פלוגה ד', הסיירת החטיבתית והסיירת של חטיבה 80 הצטרף לפלוגה המסייעת, והתמקם בסמוך למוזיאון

הקרב על מוזיאון רוקפלר

האתר שימש מיד לחפ"ק של מפקד החטיבה, מרדכי גור, אליו התלוו שלושה ארכאולוגים מהאוניברסיטה העברית שדאגו לשלום המוצגים הארכאולוגיים יקרי הערך שבמוזיאון. קיימות עדויות על-פיהן עם פרוץ הלחימה בירושלים נערכו הירדנים להעביר את הממצאים החשובים לירדן, אך לא הספיקו.

מדור חינוך – לאנשי חינוך והדרכה: <http://www.kkl.org.il/youth-and-education>

חלון ירוק – אתר קק"ל לצעירים: <http://www.greenwin.kkl.org.il>

החטיבה לחינוך ולקהילה, המחלקה הפדגוגית

מיועד לשימוש פנימי ולצורכי הדרכה בלבד

המבנה היה עדיין תחת אש צלפים של הצבא הירדני בעת שמפקד חטיבת הצנחנים קיבל הנחיות מפיקוד המרכז בראשות עוזי נרקיס: "בכוונתי לכתר את העיר העתיקה וליצור מצב לכניעתה. לחלופין ייתן הכיתור קרש קפיצה לכיבוש העיר". על הצנחנים הוטל להתארגן במתחם המוזיאון, שם הייתה מפקדתו של מוטה גור ולהתכונן לכיבוש המוצבים במתחם אוגוסטה ויקטוריה. בשעה 19:00 יצא כוח מגדוד 28 לכיוון הרכס, אך טעה בפנייה ונכנס למארב ירדני בסמוך לשער האריות. לאחר שעות של קרב אינטנסיבי חזר הכוח למתחם המוזיאון. למחרת היום קרסה ההתנגדות הירדנית, ובירושלים נותרו כוחות קטנים שלא יכלו להתנגד למהלך ההתקפי הבא, ולאחר כיבוש הר הזיתים נותרו מכותרים ועם מעט תחמושת. בשעה 9:45 יצאו הצנחנים ממתחם המוזיאון ופרצו אל תוך העיר העתיקה דרך שער האריות.

זמן קצר לאחר שוך הקרבות, בחסות הצבא, הגיעו למוזיאון הארכאולוגים פרופ' אברהם בירן, ששימש אז מנהל אגף העתיקות והמוזיאונים הישראלי, פרופ' נחמן אביגד מהאוניברסיטה העברית בירושלים ויוסף אבירם, מנהל החברה לחקירת ארץ-ישראל ועתיקותיה. נמצא שהמוזיאון על תצוגתו, מחסניו וספרייתו ניזוק באופן מועט ביותר מאירועי הקרבות שהתנהלו בתחומו.

ב-2 באפריל, 1968 לאחר מלחמת ששת הימים, נפתחה התערוכה הראשונה במוזיאון. היא נקראה "המתיישבים הקדומים בעמק הירדן" וכללה ממצאים מתל יריחו שער הגולן, תל עלי וחורבת מנחה ליד קיבוץ גשר. התערוכה כללה ממצאים מחפירותיהם של קתלין קניון, משה שטקליס ז'אן פרו ומשה פראוסניץ.